

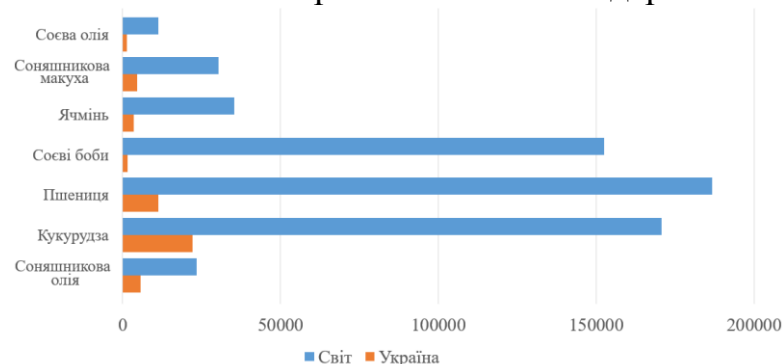
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Фіщук І. О.

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами
Волинського національного університету імені Лесі Українки

Політико-економічні трансформації останніх років на фоні розриву міжгалузевих взаємозв'язків і погіршення умов функціонування металургійної галузі призвели до порушення секторальної структури макроекономіки та закріпили за аграрним сектором роль передової галузі. Щорічні 15-20% національного ВВП і більше 40% загального експорту (а в 2019 році цей показник досяг 47,7%) забезпечують стабільний валютний виторг в умовах значного загальнодержавного боргового навантаження.

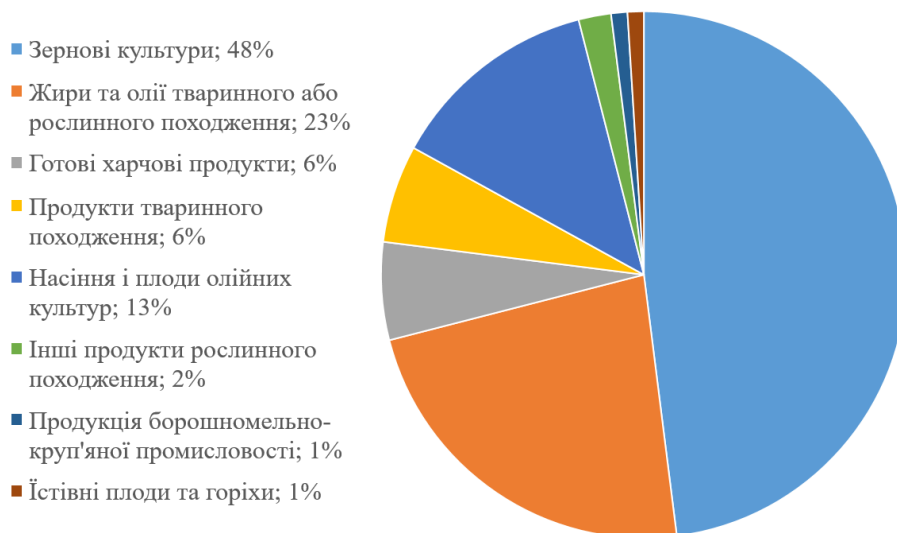
Сприятливі ґрунтово-кліматичні умови дозволяють вітчизняним аграріям зайняти свою нішу серед провідних експортерів кукурудзи (4 місце), пшениці (9 місце), соєвих бобів (6 місце), ячменю (4 місце), меду (8 місце), соняшникової макухи (2 місце), та соєвої олії (11 місце), а за експортом соняшникової олії Україна є світовим лідером.

Рис.1. Україна в структурі світового експорту сільськогосподарської продукції, млн т.

Джерело: складено автором за[4]

Однак, в силу внутрішніх проблем, розбалансованості між агровиробництвом і переробною галуззю та низькою ефективністю діяльності різних організаційно-правових форм господарювання, майже повністю нівелюється поняття агропромислового комплексу. Натомість, наглядно демонструється зворотна сторона вітчизняного аграрного сектору – сировинна спрямованість. В той час, коли більшість передових країн експортують до 38% готової продукції і менше 62% сировини, в Україні це співвідношення становить 8% до 92%. Така обмеженість у реалізації можливостей перешкоджає запровадженню прогресивних технологій у агровиробництво, а також підвищення кількісних та якісних показників врожаю.

Рис.2. Товарна структура експорту продукції АПК України за 2019 р.
Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України

Крім того, високі обсяги вирощеного врожаю відповідно мають забезпечуватись належною якістю транспортно-логістичної мережі. В українських же реаліях транспортування сільськогосподарської продукції є ще одним фактором, що негативно позначається не лише на об'ємах та строках поставок, а й на кінцевій ціні, що безперечно позначається на прибутковості агроформувань. Згідно з останніми обчисленнями індексу ефективності логістики (LPI), який кожні 2 роки розраховує Світовий банк, Україна посідає 66 місце в світі. При цьому, витрати на логістику в Україні приблизно на 40% вищі, ніж в провідних країнах [5]. До головних недоліків вітчизняної агрологістики варто віднести відсутність урядових програм з розвитку, нестачу коштів на впровадження логістичних підходів, будівництво достатньої кількості сучасних складських приміщень, закупівлю сучасних транспортних засобів, низьку якість дорожнього покриття, недосконале цифрове програмне GPS забезпечення українських доріг і відсутність мережі систем комунікацій для великогабаритного транспорту, корупційну складову тощо. Відсутність координації та державної підтримки призвело до того, що низка агроформувань намагаються самотужки вирішувати логістичні проблеми замість того щоб наявні ресурси інвестувати в агротехнології.

Також удосконалення потребує нормативно-правова база щодо державної підтримки середньо- та дрібнотоварних підприємств. Через відсутність ефективності цільового державного фінансування даної категорії господарств більшість сільськогосподарських підприємств перебуває у досить складному фінансовому становищі, що в свою чергу породжує недостатнє використання технічних засобів, спрощення технологій, низьку продуктивність, низькоякісний врожай. Як показує практика, головний недолік полягає не у відсутності фінансових ресурсів взагалі, а в доступі до них та формах їх розподілу. Порівняно з країнами ЄС, де діє єдина сільськогосподарська політика і обсяг підтримки аграрного сектора складає щорічно майже 60 млрд євро, а це близько 525

євро/га, аналогічний показник в Україні становить близько 22 дол. США/га [1].

Основні бар'єри для інвестицій у сільському господарстві включають нестабільну, непрогнозовану та непрозору державну політику, відсутність ефективної та доступної інфраструктури аграрних ринків, залежність від зміни зовнішньої кон'юнктури та відсутність права власності на землю [2]. Результатом дії цих чинників стало скорочення обсягу капітальних інвестицій в агросектор України у 2019 році з 64,9 млрд грн до 54,6 млрд грн, або на 15,8% у порівнянні з попереднім роком [4].

Отже, відсутність чіткої державної стратегії розвитку аграрного сектору не лише не дозволяє використовувати повною мірою ресурсно-кліматичний потенціал сільськогосподарської галузі, а й сприяє виникненню кризових явищ у переробній та інвестиційній сферах. Вирішення зазначених проблем має базуватись на приведенні вітчизняного законодавства до стандартів провідних країн, впровадженні інновацій в агропромисловому комплексі та перебудові системи державної підтримки галузі. Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на міжнародних ринках.

Список використаних джерел:

1. Кернасюк Ю. Державна підтримка АПК. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agrobusiness.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/14260-derzhavna-pidtrymkaapk.html>
2. Месель-Веселяк В.Я., Федоров М.М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України // Економіка АПК. 2016. № 6. С. 37-49.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://me.gov.ua/>
5. Domestic LPI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://lpi.worldbank.org/domestic/performance/>